

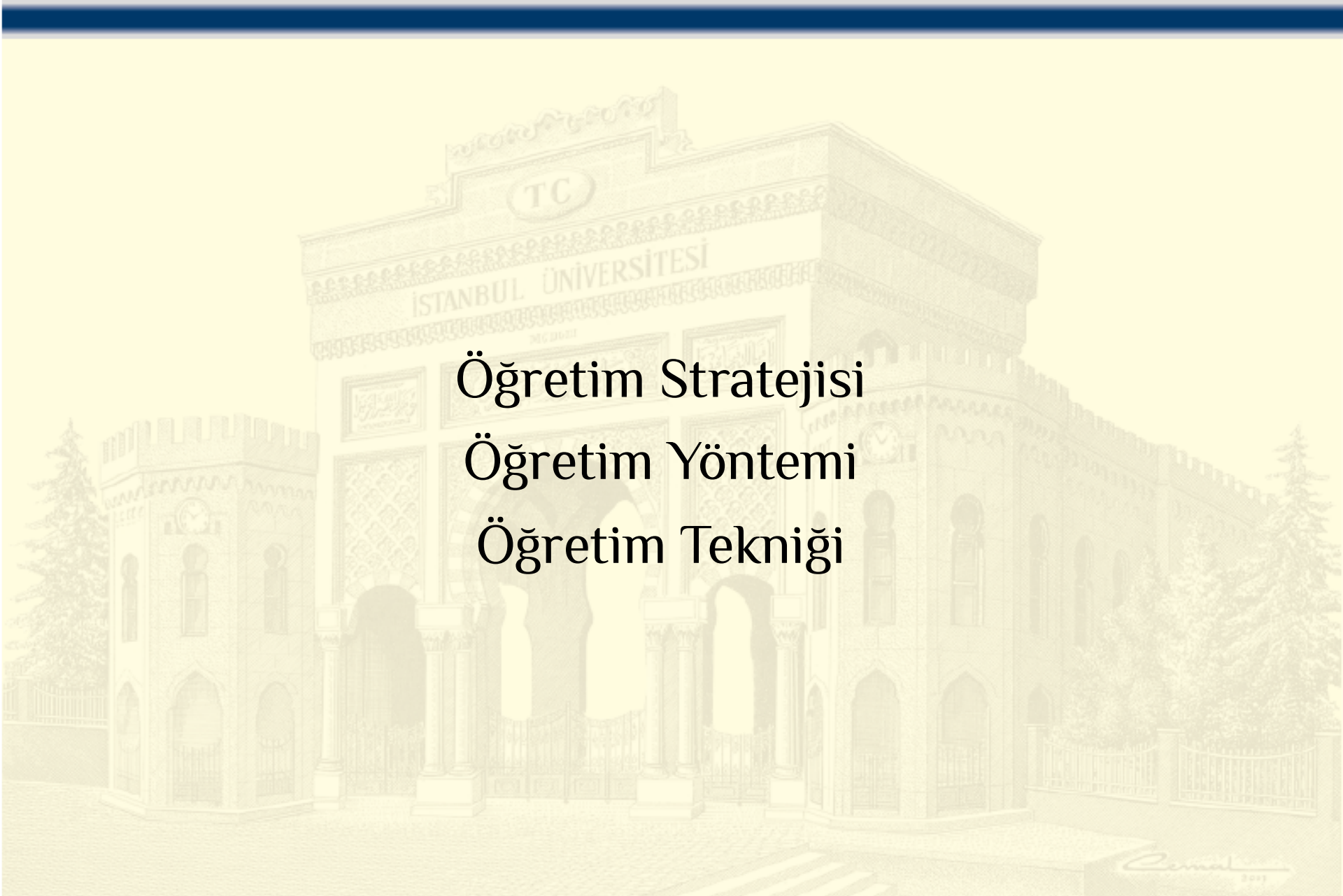
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Öğretim İlke ve Yöntemleri - 3

M. İsmail BAĞDATLI

mismailbagdatli@yahoo.com

Öğretim Stratejisi
Öğretim Yöntemi
Öğretim Tekniği

Öğretim Stratejisi (Yaklaşımı)

Dersin hedefine ulaşmak için yapılacak öğretim etkinliğine genel nitelikte bakıştır.

Öğretimde genel yollar ve sınırlar belirtir. Öğretimde kullanılacak yöntem ve teknikler benimsenen stratejiye göre şekillenir.

Öğretim Yöntemi

Yöntem, öğrenme ünitesinin hedeflerini gerçekleştirmek maksadıyla teknikleri, içeriği, araç-gereç ve kaynakları ilişkili bir biçimde hizmete sunan bir öğretme yoludur.

Diğer bir ifadeyle öğrencilere hedef davranışları kazandırmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen yoldur.

Öğretim Tekniği

Teknik, öğretim materyallerini sunmada ve öğretim etkinliklerini örgütlemeye takip edilen özel bir yoldur.

Diğer bir ifade ile, genel nitelik taşıyan yöntemin özel kullanılış biçimidir. Aynı hedefi gerçekleştirmek üzere bir çok tekniğin bütünlük oluşturacak bir şekilde bir arada sunulması yöntemi oluşturur.

Öğretim Yöntem ve Teknik Seçimi ile İlgili İlkeler

- Hedef ve kazanımları gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- Öğretmen yöntemi, ortak çalışma ve grup psikolojisini teşvik edici nitelikte olmalı, sosyalleşmeyi sağlamalıdır.
- Yöntem öğrencilerin faaliyetlere etkin bir biçimde katılmasını sağlamalıdır.

Yöntem seçiminde etkili faktörler

- Öğretmenin yönetime yatkınlığı
- Zaman ve fiziksel imkanlar
- Maliyet
- Öğrenci grubunun büyüklüğü
- Konunun özelliği
- Öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmesi istenen nitelikler (hedeflerin/ kazanımların düzeyi)
- Programın niteliği
- Öğrenci grubunun tutumları
- Öğretmen kişiliği
- Sınıf atmosferi

Öğretim Stratejileri

Sunuş (Alış) Yoluyla Öğretim Stratejisi
(David Ausubel (1918-2008))

Buluş (Keşfetme) Yoluyla Öğretim Stratejisi
(Jerome S. Bruner (1915-2016))

Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi
(John Dewey (1859-1952))

Sunuş (Alış) Yoluyla Öğretim Stratejisi (David Ausubel (1918-2008))

İlke kavram ve genellemelerin öğretmen tarafından düzenli bir şekilde sıralanması, bilginin hiyerarşik bir yapı içerisinde anlamlandırılarak öğrencilere aktarımı genelden özele yani tümdengelim yoluyla gerçekleşir.

Açıklayıcı ve yorumlayıcı bir yaklaşımla kavram ve genellemelerin öğretilmesinde kullanılan bu strateji öğretmen merkezlidir.

Bilgilerin çok dikkatli bir şekilde düzenlenerek öğrenci tarafından alınmaya hazır duruma getirilmesi sürecini ifade eder.

Bu yaklaşıma göre işlenen derste bilgiyi sağlayan genellemeleri ve kavramları sunan asıl faktör öğretmendir.

Öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlar bilişsel alanın “bilgi”, duyuşsal alanın “alma”, psikomotor alanın “uyarılma” basamaklarından birinde olabilir.

Davranış, ezberden söyleme, yazma, tanıma ve hatırlama gibi özellikleri taşımalıdır.

Önce ilke, ardından örnek verilir. Bol örnek kullanmak gerekmektedir.

Öğretmen ve öğrenciler arasında yoğun etkileşim vardır.

Öğretim basamak basamak ilerler.

Öğrenciye anlamlı öğrenmesini sağlayacak şekilde bilgiler ilişkilendirilerek ve önceki bilgilerle arasında bağlantılar kurularak sunulur.

Dersin giriş bölümünde kullanılır.

Herhangi bir konu ile ilgili ön öğrenmelerin yeterli olmadığı veya konunun ilk defa sunulacağı zamanlarda kullanılır.

Kavramları, kavram ilişkilerini ve soyut konuların öğrenimini sağladığı için ilköğretim 4. veya 5. sınıflarından itibaren kullanılır.

Bu strateji ile irtibatlı yöntemler:
Anlatım, Soru-Cevap

Buluş (Keşfetme) Yoluyla Öğretim Stratejisi (Jerome S. Bruner (1915-2016))

Öğrenci merkezlidir.

Öğrencinin kendi gözlem ve etkinliklerine bağlı olarak bilgi, kavram, ilke ve genellemeye ulaşması amaçlanır.

Konular özelden genele yani tümevarım yoluyla işlenir.

Dersin etkinlik kısmında kullanılır.

Kavrama, uygulama, analiz, sentez gibi hedef alanlarının kazandırılmasında önemlidir.

Öğrencinin bilgiye araştırma, inceleme ve problem çözme yoluyla ulaşması sağlanır.

Belli bir problemle ilgili verileri toplayıp, analiz ederek soyutlamalara ulaşmayı sağlayan öğrenci etkinliğine dayalı güdüleyici bir stratejidir.

Öğrencilerin zihinsel gelişimine yardımcı olacak yaşantıları planlayıp hizmete sunarak, öğrencilerin genelleme düzeyine ulaşmalarını ve gelecek yaşantıları için yeni buluşlar yapma yollarını öğrenmelerini sağlar.

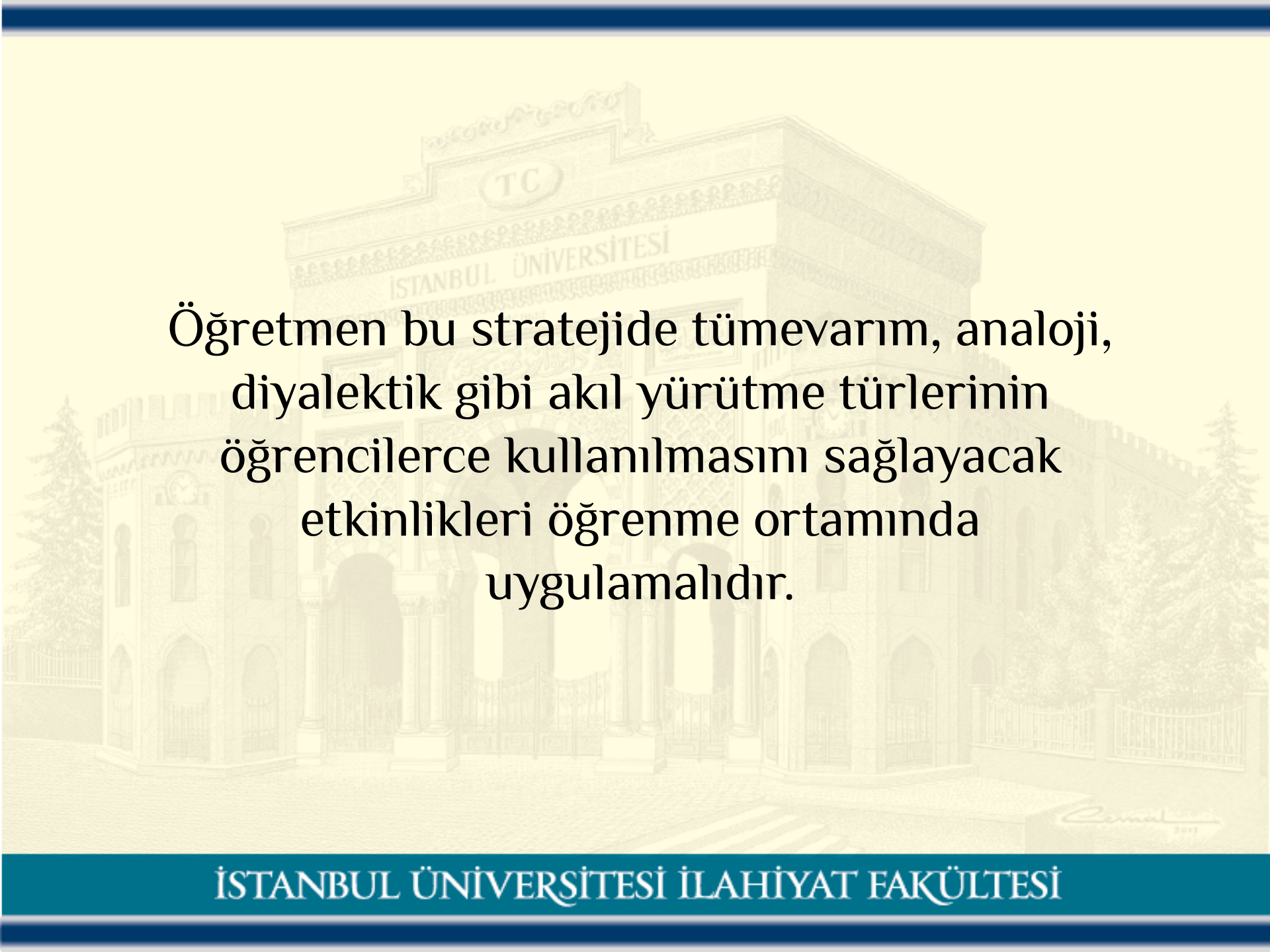
Bu yaklaşımda öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlar,

bilişsel alanın; kavrama, analiz, sentez, değerlendirme,

duyuşsal alanın; tepkide bulunma, değer verme basamaklarında olabilir.

Bu stratejiye göre ders anlatırken ip ucu vermek hariç hiçbir anlatım ve açıklamada bulunmamalı sadece yol gösterici olunmalıdır.

Doğru cevapları öğrenci bulacağından öğretmen tutarlı bir orkestra şefi gibi olmalıdır.

Öğretmen bu stratejide tümevarım, analogi, diyalektik gibi akıl yürütme türlerinin öğrencilerce kullanılmasını sağlayacak etkinlikleri öğrenme ortamında uygulamalıdır.

Buluş yolu stratejisinde kullanılan yöntemler

Tartışma

Soru cevap

Gösterip yaptırma (demonstrasyon)

Örnek olay

Problem çözme

İş birlikli öğrenme

Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi (John Dewey (1859-1952))

Öğrencilerin hayatlarında karşılaşılabilecekleri problem durumlarında değişik çözümler üretebilmeleri için sınıf içi veya sınıf dışı ortamlarda araştırma-inceleme yaparak öğrenme yaşantıları sağlamaktır.

Öğrenilen konuların değişik durumlarda denenmesine imkan sağlar.

Uygulama düzeyindeki hedef alanın öğrenciye kazandırılmasında etkilidir.

Dersin sonuç kısmında kullanılır.

Tümüyle öğrencilerin araştırma ve inceleme yapmalarına ağırlık verdiği için öğrenci merkezlidir.

Öğretmen bu stratejide sadece bir rehber, yol göstericidir.

Öğrencilere araştırma yolu ile bir problemin nasıl çözüleceğini öğretmeyi amaçlar.

Bu stratejide öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlar;
bilişsel alanın uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme;
duyuşsal alanın, örgütleme ve kişilik geliştirme;
psikomotor alanın tüm basamaklarında olabilir.

Araştırma inceleme yolu stratejisinde kullanılan yöntemler

Örnek olay

Problem çözme

Deney

İşbirlikli öğrenme

Demostrasyon

Dramatizasyon

Gezi

Tartışma

Proje

Öğretim Yöntemleri

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

KISA
SÜRELİ
HAFIZA

TEKRAR

UZUN SÜRELİ
HAFIZA

UYGULAMA

ÖĞRENME

TEKRAR YAPMAMAK

UNUTMA

ÖĞRENME NASIL
GERÇEKLEŞİR?

%1 TATMA

%2 DOKUNMA

%4 KOKLAMA

%10 DUYMA

%83 GÖRME

ÖĞRENME

%10

OKUMA

%20

DUYMA

%30

GÖRME

%50

DUYMA VE GÖRME

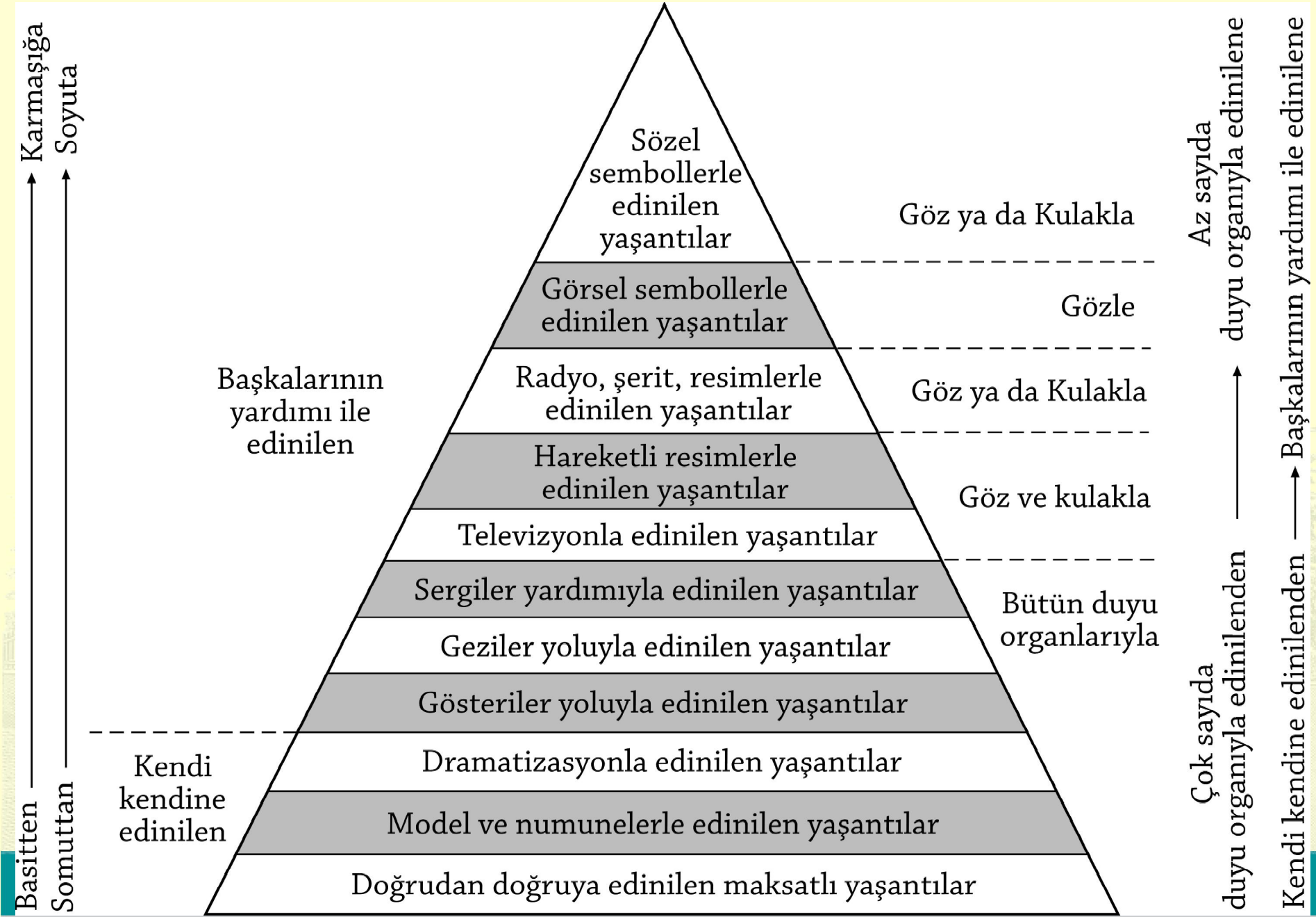
%70

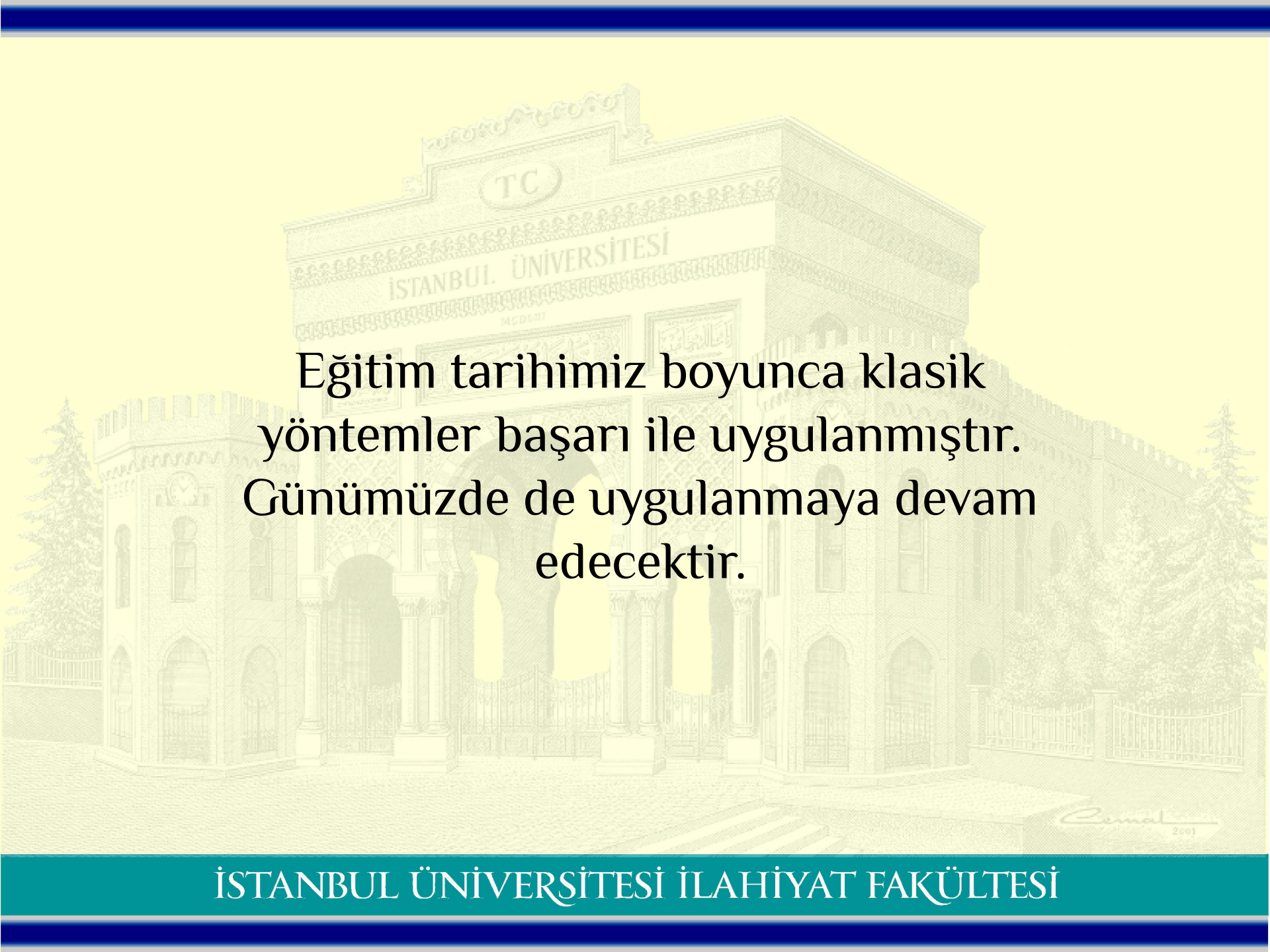
SÖYLEME

%90

YAPMA

AKILDA
TUTMA
(KALICILIK)

Eğitim tarihimiz boyunca klasik yöntemler başarı ile uygulanmıştır. Günümüzde de uygulanmaya devam edecektir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Fakat değişen hayat şartları bu yöntemlerin modernize edilmesine çeşitlenmesine yönelik bir ihtiyaç oluşturmaktadır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Farklı yöntemlerin birlikte kullanımı veya yeni formüllerle öğrencilere sunulması hızlı etkileşim ve iletişimin geçerli olduğu günümüzde oldukça önemlidir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Daha kaliteli, etkili, zevkli bir eğitim-
öğretim ortamı oluşturabilmek için dersi
baştan sona tek yöntemle sürdürmek
yerine dersin akışına ve öğrencilerin
durumuna göre farklı yöntemler
kullanmak yerinde olacaktır.

Dolayısıyla
“Eğitimde metod değil metodlar
vardır.”

ifadesi bir öğretmenin zihninde yer etmesi
gereken önemli bir ilke olmalıdır.

Anlatım (Takrir) Yöntemi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Öğretmenlerin bir konuyu, öğrencilere
iletmek için çok sık kullandıkları
yöntemlerden biridir.

Anlatmayı gerektiren derslerde
kullanılabilir.

Daha çok bilgi düzeyindeki davranışların
kazandırılmasını sağlar.

Anlatım (Takrir) Yöntemi

“Bir konunun öğretmen ya da onun yerine geçen biri tarafından belli bir sıra ve düzen içerisinde öğrencilere sunulmasıdır.”

Anlatım (Takrir) Yöntemi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Faydalan

Anlatım (Takrir) Yöntemi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Zamandan tasarruf sağlar ve öğretim programlarının kısa sürede işlenmesine imkân verir.

Öğrenci her ne kadar derste sıkılsa da, birçok bilgiyi hazır olarak alma fırsatı bulur.

Öğretmenin hitabet kabiliyetini, öğrencinin dinleme ve anlama kabiliyetini geliştirir.

Anlatma ve dinleme hayatta önemli yeri olan etkinliklerdir.

Faydaları

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Eskiden beri kullanılageldiğinden alışılmış bir metod olup yadırganmaz.

Öğrencinin yalnız zihni ve fikri üzerinde değil, hislerine de etki eder.

Öğretmenin okuyup hazırlanarak bilgi hacmini genişletmesini sağlar, aktif kılar ve etkili konuşmaları ile öğrenciye kendini kabul ettirme fırsatı verir.

Faydaları

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Eşya, olay, fikir ve kavramlar geniş olarak izah edilir.

Tarihi hadiseler gözler önüne serilir.

Bu metod dinlemek ve anlamak durumunda olan öğrencileri derste tabii bir disiplin altında tutmayı sağlar.

Bu metod iyi kullanılmak şartı ile, öğrencilerin zihnî, hissî, ahlâkî, estetik sosyal ve milli duygularını geliştirir.

Faydaları

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Öğrenciler tarafından soru sorma veya her hangi bir müdahale bahis mevzuu olmadığına göre öğretmene, bildiklerini düzgün ve mantikî bir sıra içinde vermeye imkân tanıdığından öğretimde rahatlık ve tasarruf sağlar.

Faydaları

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Bu yöntemle işlenen derse, kaynak kişiler yani uzmanlar sanatçılar, tarihi kişiler vb. davet edilebilir. Kaynak kişiler öğrenciyi güdüleyebilir, ilgilerini arttırabilir, dersin daha etkin bir şekilde işlenmesini sağlayabilirler.

Konuları işiterek daha iyi kavrayanlar için faydalı bir yöntemdir.

Kaynakların az olduğu zamanda başvurulabilecek bir yöntemdir.

Faydaları

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Öğrencilerin çalışma yapabilmeleri için gerekli temel materyallerin sunumu ya da yeni bir çalışmaya başlangıç için faydalıdır.

Yeni bir konuya giriş yapmada, belli bir konunun tekrarını yapmada veya belli bir konuyu özetlemede etkilidir.

Faydaları

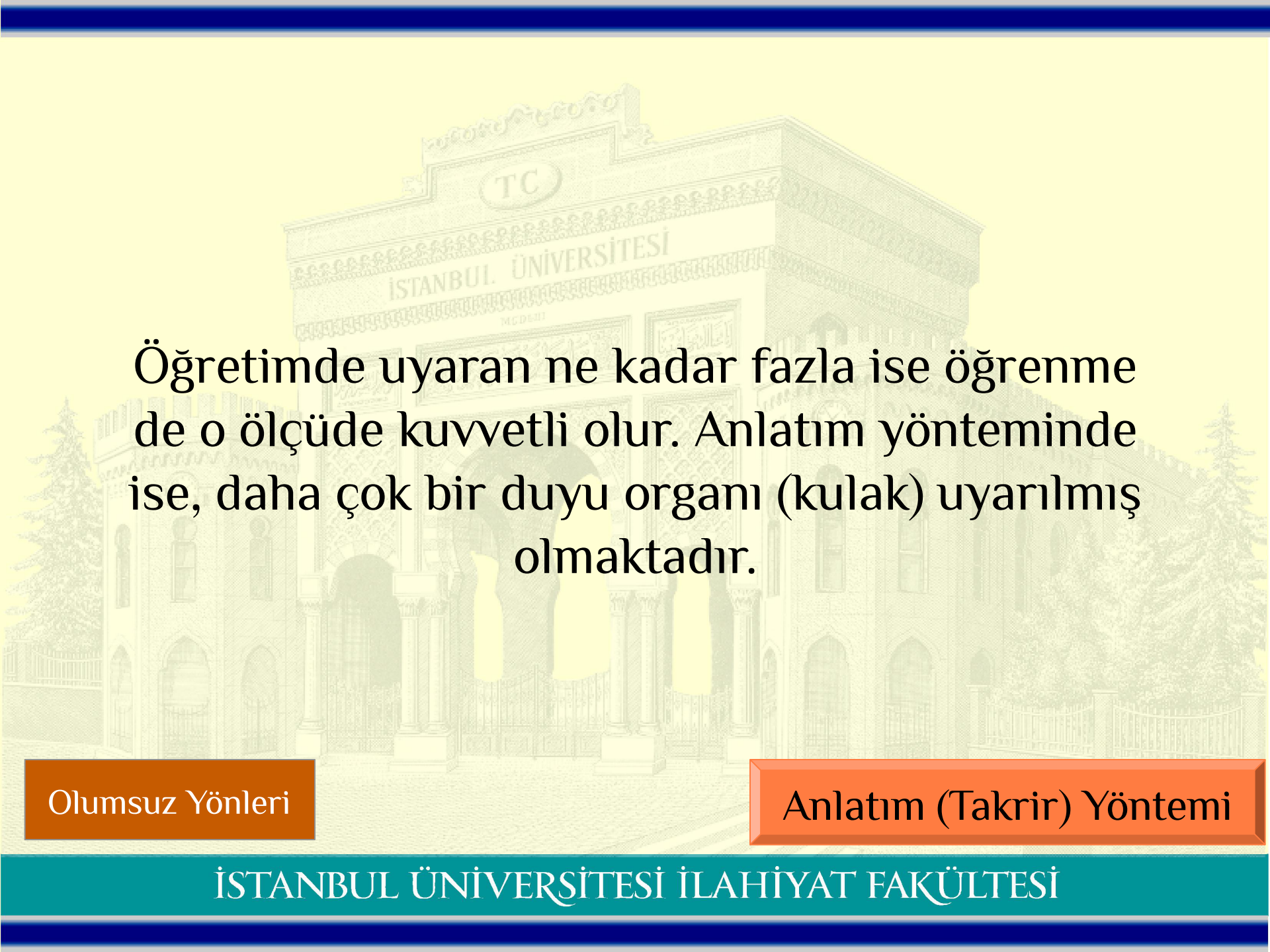
Anlatım (Takrir) Yöntemi

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Öğretimde uyaran ne kadar fazla ise öğrenme de o ölçüde kuvvetli olur. Anlatım yönteminde ise, daha çok bir duyu organı (kulak) uyarılmış olmaktadır.

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Anlatım, öğrenciyi pasif ve hazırıcı yapmaktadır.

Bu yöntemde bütün hazırlıklar ve etkinlikler öğretmen tarafından yapılmaktadır.

Öğretmen hazırlar ve öğrenciye sunar.
Öğrencinin her hangi bir hazırlığı olmadığı gibi derste aktif olup olmadığı da tam olarak bilinmez.

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Bireysel ayrılıklar dikkate alınmaz.
Öğretmenler genellikle sınıfta orta
seviyedekileri öğrencilere göre ders
anlatmakta yüksek ve düşük yeteneklileri
ihmal edebilmektedirler.

Her konuda anlatım yöntemine yer verilmesi,
öğretimi sıkıcı hale getirir. Öğrencilerin ilgi ve
istekleri azalabilir.

Anlatım yöntemi ezberciliği kamçılar.

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Öğrencileri tek fikirli ve dar görüşlü yapabilir. Öğretmen öğrencilere kendi görüşleri çerçevesinde konuyu anlatacaktır. Fakat önemli olan öğrencinin kendisinin kaynaklara ulaşip yorumlamasıdır.

Öğrencilerin dikkatini toplamak, onların ilgisini çekmek, bütün ders boyunca uyanık tutmak bu yöntemle oldukça zordur.

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Anlatım yöntemi ile işlenen bir derste öğrenmenin kalıcılığı düşük olmaktadır. Araştırmalar göstermiştir ki, insanlar bizzat öğrenmeye katılarak öğrendikleri konuları daha az unutuyorlar ve daha çok hatırlıyorlar. A.B.D.'de yapılan bir araştırmada şu sonuçlar çıkmıştır, insanlar okuduklarının %10'unu, görüp işittiklerinin %50'sini, işittiklerinin %20'sini, söylediklerinin %70'ini, gördüklerinin %30'unu, yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadırlar

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Öğrencilerin anlatılanları dinleme süresi 15-20 dakikayı geçmediği için, bilgilerin ayrıntılı olarak iletilmesi güçtür.

Anlatım yöntemi öğrencide konuşma isteği oluşturabilir, ancak toplum karşısında konuşma ve bir fikri savunma gücü geliştiremez. Çünkü derste öğrenci dinlemekte, daha çok öğretmen konuşmaktadır.

Anlatım yöntemi görerek ve yaparak öğrenen öğrenciler için çok faydalı değildir.

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Anlatım (el, kol, ses vb.) becerilerin
öğretilmesine uygun değildir.

Anlatımda öğrenci hareketsiz kaldığı için,
çocuk psikolojisine uygun bir öğretim
yöntemi değildir.

Olumsuz Yönleri

Anlatım (Takrir) Yöntemi

Dikkat Edilecek Hususlar

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Öğretmen konuya iyice hâkim olmalı derse mutlaka hazırlanarak girmelidir.

Anlatım gelişigüzel değil, önceden düşünülmüş, konuya göre hazırlanmış bir vasıta olarak kullanılmalıdır.

Anlatım sade bir dille olmalı, bir kelimenin kâfi geldiği yerde ikinci bir kelime kullanılmaktan çekinilmelidir.

Anlatım, bol misaller, müşahhas örnekler ve edebi fıkralarla zenginleştirilmeli, öğrenci için faydalı görülen yerde açıklanmalıdır.

Anlatım, öğrencilerin yaş, seviye ve ilgisine göre ayarlanmalıdır.

Monoton konuşmamalı, yerine göre ses tonunu ve hitap şeklini değiştirmelidir.

Öğretmen anlatım sırasında sınıfta fazla dolaşmamalı, kürsüde de devamlı kalmamalıdır.

Ders sonunda öğrenci sorularına yer
vermelidir.

Öğretmen derste anlaşılmayan ve zor kısımları
tekrar etmelidir.

Öğrencilerin dersi takip edip etmediklerini
anlamak için ara sıra kontrol edilmesi gerekir.

Öğretmen konuyu güler yüz ve tath dille
anlatmalıdır.

Kullanılan dil gramer bakımından doğru olmalıdır. Özellikle ders anlatımında kullanılan Arapça kelimeler öğrencilerin anlayabileceği şekilde olmalıdır.

Anlatırken öğrenci ile göz ilişkisine dikkat edilmelidir.

Not tutmak isteyen öğrencilere yardımcı olunmalıdır

Ara ve son özet yapılmalıdır.

Zaman iyi takip edilmelidir, zaman genellikle dinleyene anlatandan daha uzun gelir.

Asıl konudan sapma ve konu harici açıklamalardan sakınılmalıdır. Bunlar konunun açıklanmasından ziyade dikkatin dağılmasına sebep olur. Konudan sapmamak için elde konu başlıklarına göre düzenlenmiş notlar bulundurmak faydalıdır.

TEŞEKKÜR EDERİM...

mismailbagdatli@yahoo.com

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ